

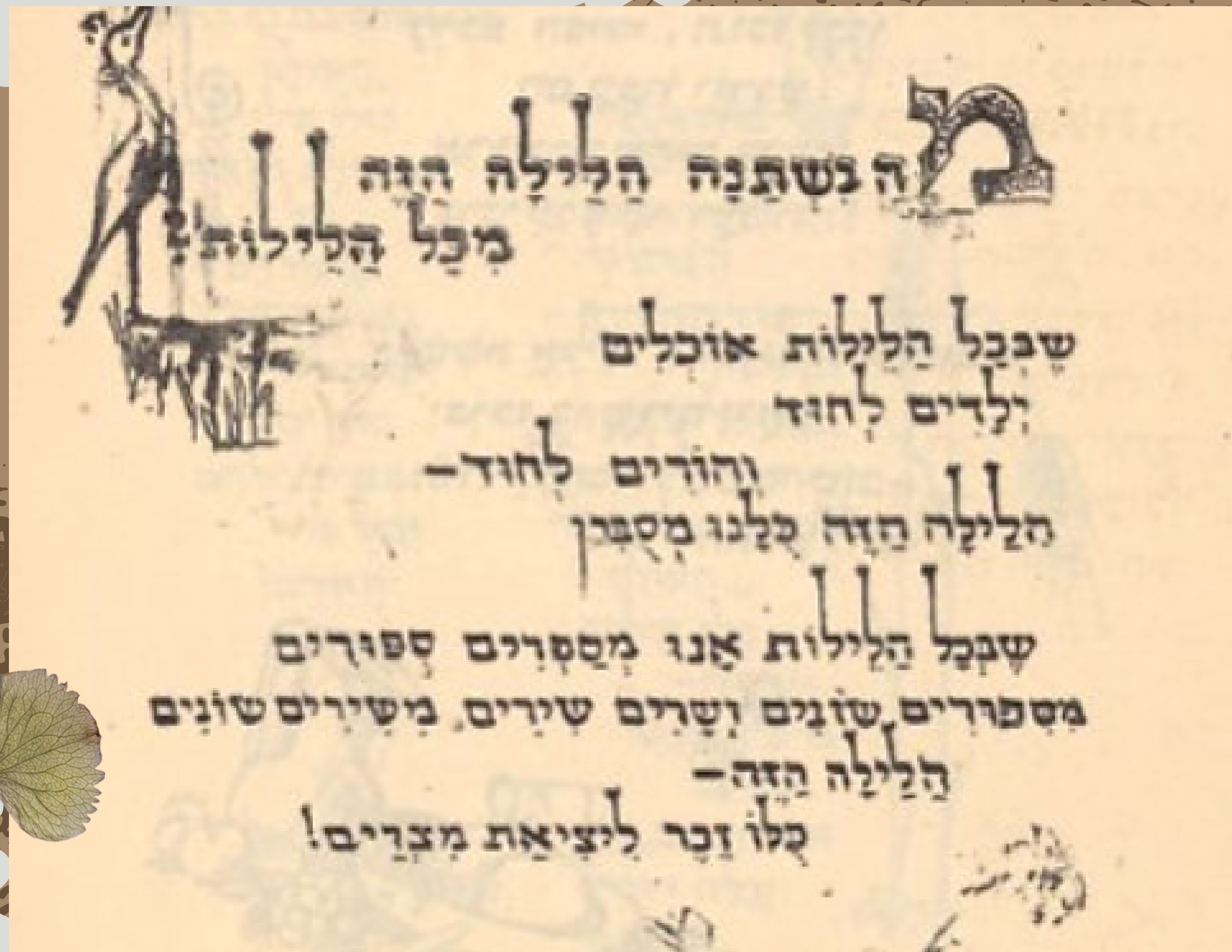
“בכל דור ודור”

סיפור יציאת מצרים - קצת אחרת...

חשבו- היכן נכתבה
ההגדה הזו?

מדוע לדעתכם
הכותבים שינו את
השאלות של "מה
נשתנה" שנמצאות
בהגדה המסורתית?

ההגדות הקיבוציות החלו להתגבש לפני כמאה שנה, בקיבוצים חילוניים אשר רצו לחגוג את חג הפסח באופן שיהיה רלוונטי לעולמם ולתרבות הציונית חילונית שהחלה להתגבש בארץ ישראל. כותבי ההגדות עיצבו מחדש את ההגדה וכתבו הגדה שהתאימה להם ולתקופתם, תוך שהם מתבססים על ההגדה המסורתית ומוסיפים עליה.

בחרנו השנה להכיר את "הגדת בארי", שנכתבה בקיבוץ בארי לאחר מלחמת העצמאות

הכריכה של הגדת בארי תשי"א, 1951

הגדת בארי הזו נכתבה ב-1951,
שנתיים לאחר מלחמת העצמאות.
בעמודים אלו הם הזכירו את חבריהם
שנפלו.

מדוע בחרו כותבי ההגדה להביא
פסוקים מהתנ"ך לאחר זכירת
הנופלים?

שימו לב לציור- מי הם השבים
לארץ? מהיכן הם מגיעים ואיך?
מהו הקשר בין יציאת מצרים לבין
ההעפלה והעליה לארץ לפי הציור?

מ נָצוּ קוֹלֵךְ מִבְּכִי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה
וְשִׁבְרֵךְ לַפְעִילֶיךָ וְשִׁבְרֵי מֵאֶרֶץ אוֹיֵב:

נַחֲמֵנוּ, נַחֲמֵנוּ עַמִּי!
עַל הַר גְּבוּהָ עָלֵינוּ לֵב,
מִבְּשָׂרְךָ צִיּוֹן!
הֲרִימֵנוּ בַּפֶּה קוֹלֶךָ,
מִבְּשָׂרְךָ יְרוּשָׁלַיִם!
הֲרִימֵנוּ אֵל הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ!
אֲמַרְנוּ לְעַבְדֵי וְהַיְיָ:
הֲנֵנוּ מִבְּיַד אוֹתָם מֵאֶרֶץ צִפּוֹר
וְהַבְּעֵתִים מִיַּד פְּתֵי אֶרֶץ,
בְּסֵם עֶזְרֵךְ וַיִּסַּח,
הֲנֵנוּ יוֹלְדֵת וְהַיְיָ
קָהַל עַדוֹל וְשִׁבְרֵי הַנֶּחֱדָה:

עוֹד אֲבִנֶךָ וְנִבְנֶיךָ, פְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל
וְשִׁבְרֵיךָ לְאֶחָדֶיךָ וְשִׁבְרֵי בָנִים לְצַבּוּלֶם:

נִזְכוּר וְאֵל נִשְׁפָּת, פִּי רַק בְּזִכְרֶךָ וּבְזִכְרֵת פְּלִי
הַמּוֹד בֵּית יִשְׂרָאֵל. הַנֶּעֱנֵנוּ תְלוּם וְכִי לְמַעַנֵם
וְלַמִּצְוֹתֶיךָ נִיר לְשִׁאֲרֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי נִלְחָמִים
עִתָּה...

נִזְכוּר אֶת נִשְׁמוֹת חַלְלֵי חַתּוּמֶיךָ, אֱלֹהֵי אֲשֶׁר
הִלְכוּ הָרֵאשׁוֹנִים וְנִפְלוּ הָרֵאשׁוֹנִים...

נִזְכוּר אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת אֲשֶׁר חוּנְכוּ לְטוֹהַר
וְלִשְׁלֵמוֹת וְאֶתְכֶת הַחַרוֹת נְטוּעָה הִיְתָה עֲמוּק
בְּלִבָּם. נִזְכוּר פִּי בְּיָצָאם לְחַטּוֹת פְּאוֹיֵב הַתְּבוֹנוֹתוֹ
לְאוֹיֵבֵי פֶל הַחַרוֹת - לְרִשְׁעָה עֲצָמָה, וְלֵאבִי
כָּל חֲשָׁאת - לְחַוָּלָשָׁה. נִזְכוּר פִּי הִלְכוּ לְקֶרֶב
בְּרִיבַת עֲלוּמִים וּבְכַוְנָה בְּרוּחָה נָתַנוּ עֲצָמָם
קֶרֶב דְּנִאֻלָּה לְמַעַנְנוּ וְלַמִּצְוֹת הַחַרוֹת הַפְּאִים,
כִּי־חֲדֵי חַיִּים, נְטוּעֵי מוֹלְדֵת גְּלוּמֵי עִיר, מִיִּטְב
רְמֵנוּ הַצְּעִיר, - בְּזִכְרֶתם אֲנִי חַיִּים. עֵת וּבְכֶם
נִלְחַם, עִם מַסְעֵלֶם נִנְבֵר וְנִבְצַח!

כיצד מילות הזיכרון לנופלים במלחמה שנכתבו בשנת 1951 נקראות על ידכם בשנת 2024?
איך אנחנו נוכל בליל הסדר הקרוב לציין את המאורעות שעברו עלינו בשנה האחרונה?

איזו מילה שינו כותבי ההגדה מהנוסח
המסורתי של "עבדים היינו"?

איך שינוי זה מבטא השקפה ותפיסת
עולם שונה מזו שעולה מההגדה
המסורתית?

מתי יציאת מצרים מתקיימת לפי כותבי
ההגדה?

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפָרֹעַ בְּמִצְרַיִם

וַיֵּצֵאוּ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָרוּעַ

נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גְדוֹלָה בְּאַרְחֻזוֹת

מִדְבַר וְדִרְכֵי יַסְוִיִּים לְמַדְנֵנו מוֹסֵר

וְאַבוֹתֵינוּ, שוֹחֲרֵי חֲרוּת, הִלְכוּ

אֶרֶצה, אֶרֶץ הַבְּרָכָה וַיָּבִיאוּ אֲבִיב

לְעַם יִשְׂרָאֵל עִם צֵאתָם מֵעֲבָדוֹת

לְחֲרוּת.

וַיֵּצֵאוּ מִצְרַיִם וְעַד עַצְמָם

הַיָּמִים הָאֵלֶּה, שְׁלִילוֹת הֵם לָנוּ וְלְכָל

עַבְדֵי הָעַמִּים בְּעוֹלָם – עוֹבְרִים אָנוּ

בֵּין גְּלִי יָם סוֹעֵר וּבְמַעֲמָקָיו גְּפִילִים

לָנוּ דֶרֶךְ יַבְשָׁה וְהַיָּם לָנוּ חוֹמָה.

וְיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיִּקְרָא בְּסִבְלוֹתָם:

וַיִּמְשַׁח מֹשֶׁה הָיָה רוּעָה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ פֶּהֱן מִדָּבָר. וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֶבָה: וַיִּקְרָא וַהֲגִה הַסֵּנָה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ וַהֲסֵנָה אֵינְגוּ אֶפְלִי: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲסִירָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הַפְּרָאָה הַגְּדוֹל הַזֶּה. מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנָה: וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִחוּךְ הַסֵּנָה וַיֹּאמֶר אֵל תִּקְרַב הַלּוֹם, שֶׁל נְעֻלָּיה מֵעַל בְּגָדֶיךָ, כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אִתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הֵיא: וַיֹּאמֶר יְהוָה רֵאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנֵי עַמִּי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם, וְאֵת צַעֲקוֹתָם שִׁמְעֵתִי מִפְּנֵי נֹגְשָׁיו כִּי יִנְעֲמֵי אֶת מִכְאוּבָיו: וְעַמָּה לָּהּ וְאֲשַׁלְּחֶךָ וְהוֹצֵאת אֶת עַמִּי מִמִּצְרַיִם:

לָּהּ בּוֹא מִצְרַיִמָּה וּבֹאֲתָ אֶל הַנְּעֻנִים וְהֵאֱמַלְתִּים. אֵל כֹּל הַנְּאֻנָּחִים וְהַנְּזָבָאִים וְאִמְרַתְּ אֲלֵיהֶם כִּי עֲבָדִים הֵם – וְהֵם לֹא יִבְיִנוּ: כִּי אֱמַלְתִּים הֵם – וְהֵם לֹא יִדְעוּ: וְכִי גְדוֹל עֲנָנִים וְגְדוֹלִים מִכְאוּבֵיהֶם וְנִרְאָה לְתַצֵּם – וְהֵם לֹא יֵאֱמִינוּ: וּפְקַחְתָּ אֶת עֵינֵיהֶם וּבְחֹזֶק־יָד וְגֹאֲלָתָ אוֹתָם: וְעַם רַב יִמְשַׁךְ אֶת־יָדוֹ, אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָ וְאֲשֶׁר לֹא יִדְעֶיךָ. וַיִּקְרַב כֹּל הָעָם אֲשֶׁר מִסְבִּיב אֲשֶׁר רַע וְזָר לָהֶם. וְהָיִיתָ לְאֵב לְהַמּוֹן אֲדָם וְלִרְאֵשׁ שִׁבְטָיו וְעֹשֵׂיתָ מִן הַתּוֹלְעִים – אָדָם. וַיִּזַּן הָאָדָם – עֵם, וּמִעֲפֹרוֹת חוֹל – אֶרֶץ.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֲזוֹ הַיְהוּדָה וְהוֹדָה לְקִשְׁרוֹ יִשְׂרָאֵל מִמִּשְׁלוֹתָיו. הֵיטָם רָאָה וַיִּנּוֹס הַיִּרְדֵּן יִסּוּב לְאַחֹר הַהָרִים תִּקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֹאן מָה לָּהּ הֵיטָם כִּי תִנּוֹס הַיִּרְדֵּן מִיִּסּוּב לְאַחֹר הַהָרִים תִּקְדוּ כְּאֵילִים גְּבַעוֹת כְּבָנֵי צֹאן מִלְּפָנֵי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב.

בהגדה המסורתית סיפור יציאת מצרים כפי שהוא מובא בתורה לא מופיע. מדוע בחרו כותבי ההגדה הקיבוצית להביא את התיאור של יציאת מצרים מתוך ספר שמות?

עיינו בהגדה ומצאו את הקטע אותו כתבו כותבי ההגדה בעצמם והוא לא לקוח מתוך ספר שמות- מהי התוספת שלהם לכתוב? מדוע לא הפרידו בין המקור לתוספת?

השיר "בצאת ישראל ממצרים" נמצא בהגדה המסורתית והוא הועתק להגדה של קיבוץ בארי. מדוע לדעתכם?

שאלה לדיון

מהו הרווח ומהו ההפסד בהגדה המסורתית?

מהו הרווח ומהו ההפסד בחידוש טקסטים וכתובת הגדה מחודשת?

משימה

בחרו קטע מתוך ההגדה המסורתית המוכרת לכם,

וכתבו אותו מחדש בצורה שמתאימה אלינו היום

